

## XIX.

## Om hellige Kilder i Halsted og Avnede Sogne paa Laaland.

Ved C. Klitgaard.

I sin Beskrivelse af Laaland og Falster fortæller Rhode S. 178: »Paa en Høj tæt Vesten for Halsted, kaldet Mags-høj, omgiven af Vand fra Fjorden, havde Munkene en Sundhedsbrønd, og i en derhos staaende Blok nedlagdes frivillige Gaver til de Fattige«. Hertil føjer Udgivenen af Rhodes Beskrivelse, Pastor J. Friis, følgende: »Et Kapel helliget St. Ole, som var opført ved det helbredende Vand, nedbrødes i Frederik II's Tid<sup>1)</sup>. Intet Spor af Kapellet er nu tilbage, hvorimod Blokken med 3 store Laase staar der endnu (o: 1859). Sundhedsbrønden, hvis Vand er blødt og velsmagende og selv i de tørreste Somre rigeligt, besøgtes ligetil for omtrent 30 Aar siden hyppig af den menige Mand. En Person, død 1858, kom endog nogle Aar i Slaveriet, fordi han forsøgte paa at stjæle Blokkens Penge, men grebes paa fersk Gjerning. Fra den Tid ophørte Gaverne, som aarlig skal have beløbet sig fra 25—50 Rdlr., og Blokken henstaar nu aaben. En anden Kilde helliget St. Helene, som ligeledes findes i Sognet, var mindre anset«. Om de samme Kilder berettes i Dr. J. H. Larsen: Laaland og Falster, I, S. 115: »Sct Helene Kilde i Halsted Sogn er endnu (o: 1833) til fra Munketiden og er endnu anset for en Sundhedskilde, hvis Vand formenes mineralsk. En d<sup>e</sup> hedder Mags-høj Kilde, ligeledes fra Munketiden«, og Forfatteren tilføjer: »det skulde dog være underligt, om de

---

<sup>1)</sup> o: 1564; jvf. Danske Magazin 3. VI. 82.

mange i Katholicismens Tid for mangfoldige Sygdomme brugte Kilder nu saa aldeles skulle have tabt sin Kraft, at de vare aldeles ingen Opmærksomhed værd. Men vi ere altfor tilbøjelige til at ringeagte vort Eget og prise Andres«.

Af disse Beretninger fremgaar det, at man har ment at kunne henhøre Brugen af Kilderne som stammende fra katolsk Tid, hvilket jo ogsaa er det sandsynligste, men dog lader det til, at Magshøjs Kilde en Tid lang har været glemt, saa at man har fundet fornødent at give dens Berømmelse et Opkog, og det skete i følgende i »Extraordinaires Maanedlige Relation om det Nyt, som er passeret och fremkommen i Augusti-Maaned 1681« optagne Artikel:

*M. Johannis Rasch*<sup>1)</sup>, *Pastoris til Halstæd-Præste-Gaard i Laaland, Berætning om den ny opsprungne Læge-Kilde*<sup>2)</sup>:

»Eftersom den grundgode GUD siden 14 Dage før St. Hans Dag hafver aabenbaret sin Mact her udi mit Sogn formedelst en Lægekilde, som opvælder aff en liden Høy kaldet Mahøy (det er, Idiomate Lalandico, Marhøy eller Mariæ høy<sup>3)</sup>) liggende i Halstæd Salt-Enge, men Halstæd Closter i Laaland tilhørende, i det den aff mange hundrede Høy-Adelige, Geistlige och Verdslige Personer er blefven besøgt, och mange, som hafver tvet sig der i, och drucket aff dette Vand, ere, næst GUDs Hielp! blefne hiulpne, en Deel paa Synen (hvor iblant en Dreng var Stockblind) andre paa Hørelsen, andre fra Verck och Brud i Lemmerne, nogle fra Vanførsel, som och hafver kast deres Krycker och Kieppe paa Stæden, nogle fra ulægelige aabne Saar, och fra en paa 1. 2. och 3. Aar vedhengende Qvartan<sup>4)</sup> och Kaalde-Syge, hvilcket paa mine Børn haffver giort den

<sup>1)</sup> Mag. Johan Jørgensen Rasch var født i Lund 1634, blev 1662 Præst til Halsted-Avnede og døde 25. Novbr. 1684. [Wiberg].

<sup>2)</sup> Man bemærke, at Kilden kaldes ny opsprungen.

<sup>3)</sup> Navnet maa vel snarere afledes af Ma = Eng.

<sup>4)</sup> Fjerdedagsfeber.

første Virckning, dog alle rede for næsten et Aar siden, hvorfra det siden er udspreedt, saa at ved denne Læge-Kilde haffver været Folck, icke alleeniste fra de yderste Kanter aff dette vort Land Laaland, men endoch fra Falster, Sieland, Fyen, Langeland etc. Efterdi da at andre udi andre Lande giøre GUD den tilbørlige Ære, och lader det ved offentlige Træck blifve kundbart, hvad GUD ved slige Læge-Kilder hos dennem hafver giort for Cure, saa hafver och jeg icke med got skæl kundet efterlade, at jeg hannem<sup>1)</sup> jo dette skulle communicere, med tjenstlig Begiering, at hand ville trække endoch iblant andre Relata dette at referere, paa det at GUDs Gierninger derved aabenbare kunde prjses. Jeg hafde nær forglemt at referere hannem endnu om en anden Kilde, som ligger ret i Strand-Bredden, ved Kircke-Gaarden til mit Annex Afnede, aff gamle Tjder kaldet St. Lauritz Kilde, hves Vand, der skulle nære lige saa kraftigt, som før omrørte Mahøys-Kilde-Vand, dersom mand ellers kunde altid komme der til, hvilcket dog sielden kan skee, efterdi at det salte Haff mestendeelen gaar offver det. Forleden Aar drack en Mand aff min Meenighed (som næsten paa to Aars Tjd hafde været Sengeliggende, och saa aldellis ver forkommen, at der var icke andet end Skind och Been paa hannem, och hand kunde icke komme videre end tvende maatte lede hannem frem) af bemældte St Lauritz Kilde-Vand, och 8 Dage der efter kunde hand selff gaa til Kircke, och er nu iblant de friskeste iblant os. Och i Aar lidet før Paaske fødte en Qvinde i mit Annex-Sogn Tvil-linger, hvoraff at Dreng-Barnet var født med Fingrene knytte i den venstre Haand, och paa 4 Ugers Tid icke kunde lucke Munden op, uden den med en Skee skulle opvristes, saa at Barnet næsten aff Hunger var forkommet, thi det fick intet andet i sig, end nogen Koe-Melck, som mand i Draabetal kunde helde i hannem, naar Munden var opvristet, och i hvor reenfærdig Moderen holdt sine Børn,

---

<sup>1)</sup> Redaktøren.

saa vare de dog begge ligesom flaade paa mange Stæder ofver det gandske Legeme. Denne bedrøfvede Qvinde resolverer sig endeligen til, at tage udaff dette Kilde-Vand for dennem, och toede først Sønnens Mund dermed, om Morgen derefter kunde hand lade Munden op, och patte lige saa vel som det andet Barn : Der hun med Glæde saae dette, da toede hun hans vanføre Haand, och inden den anden Dags Morgen, var hans Fingre udrackte, og er nu gandske før; Men begge toede hun ofver all Kroppen, och inden 2. Dage eller 3. vare de aabne Saar helede : GUD være ære!»

Artiklen slutter med efternævnte Tilføjelse, der maaske skyldes de »Maanedlige Relationers« Udgiver, Boghandler Daniel Paulli i Kjøbenhavn: »Saa haffver mand och aff det Holsteinske, at hart hos den Stad Itzehoe to Læge-Kilder ere opsprungne, hvilcke skal haffve stor Krafft och Dyd, efftersom der sammestæds offver 200 Personer, som med adskillige Skade och Breck langsommelig Tjd, ja fra Ungdom op, haffver været behæfftede, ved GUDs Naade och dette Vands Brug ere blefne curerede«.

---